

TYÖASIAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 6/1999 vp

Hallituksen esitys laiksi henkilöstörahasolain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 27 päivänä lokakuuta 1999 lähettänyt työasiainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi henkilöstörahasolain muuttamisesta (HE 126/1999 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitussihteeri Päivi Kantanen, työministeriö

- vanhempi hallitussihteeri Hannu Hakkola, sosiaali- ja terveysministeriö
- lakimies Liisa Hakala, Akava
- yhteistoimintasihteeri Pentti Vainio, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK
- pääekonomisti Pasi Holm, Suomen Yrittäjät
- varatuomari Markus Äimälä, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto TT
- sosiaalisihteeri Veikko Simpanen, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi henkilöstörahasolakia siten, että henkilöstörahasolain jäsenellä olisi oikeus nostaa osuutensa voittopalkkioerän sijasta käteisenä, jos yrityksen tai viraston käyttöön ottama voittopalkkiojärjestelmä sen sallii. Lakia ehdotetaan muutettavaksi myös siten, että rahaston säännöissä voitaisiin määrätä, että eläkkeelle siirtyneellä rahaston jäsenellä on oikeus nostaa rahasto-osuutensa eläkkeelle jäämistä seuraavien enintään neljän vuoden ai-

kana. Rahasto-osuuden nostoa säätelevään pykälään ehdotetaan lisättäväksi säännös, jolla parannettaisiin rahaston mahdollisuuksia toimia yrityskohtaisena suhdannevaihteluiden tasaajana. Yrityksen tai viraston ja sen henkilöstön välistä neuvotteluvollisuutta ehdotetaan laajennettavaksi myös rahaston purkamistilanteisiin.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2000 alusta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Henkilöstörahasolajärjestelmän uudistaminen

Hallituksen esityksen keskeisenä tavoitteena on

uudistaa henkilöstörahasolajärjestelmää siten, että rahaston jäsenen yksilölliset valintamahdollisuudet lisääntyvät ja rahasto-osuuksien maksaminen joustavoituu. Valiokunta pitää esitystä

tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena ja puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Hallituksen esitys perustuu kolmikantaisen keskusteluryhmän ehdotuksiin. Keskusteluryhmä ehdotti erikseen selvitettäväksi, onko henkilöstörahas-tojärjestelmää edelleen joustavoitettava siten, että

- rahaston jäsen voisi siirtää myös käteiseksi tarkoitettua voittopalkkionsa rahastoon ja
- rahaston säännöissä voitaisiin rajata rahaston jäsenyys nykyistä laajemmin.

Valiokunta pitää tärkeänä, että henkilöstörahas-tojärjestelmää uudistetaan edelleen siten, että se on yritysten ja henkilöstön kannalta tämänhetkistä houkuttelevampi. Uudistusten valmistelussa on valiokunnan käsityksen mukaan arvioitava keskusteluryhmän ehdotusten ohella myös se, olisiko henkilöstörahas-toja voitava perustaa nykyistä pienempiin yrityksiin. Henkilöstörahas-to-lain mukaan rahasto voidaan perustaa yritykseen, jonka henkilöstöön kuuluu vähintään 30 henkilöä. Lisäksi eräin erityisedellytyksin henkilöstörahas-to voidaan perustaa yritykseen, jonka henkilöstöön kuuluu alle 30 mutta vähintään 10 henkilöä. Lain muuttamista tältä osin on harkittava, koska myös pienet yritykset, jotka työllistävät yhä enemmän, tarvitsevat eri vaihtoehtoja henkilöstön kannustamiseen ja henkilöstörahas-tojen merkitys yritysten keinona sopeutua taloushäiriöihin on Euroopan talous- ja rahaliiton jäsenyyden myötä korostunut. Yritystoiminnan kansainvälistyessä eri maiden henkilöstörahas-to- ja kannustinjärjestelmää koskevan lainsäädännön ja käytännön erot voivat johtaa Suomessa toimivan yrityksen henkilöstön kannalta epä-tarkoituksenmukaiseen lopputulokseen. Uudistuksia valmisteltaessa on selvitettävä, miten kansallisella lainsäädännöllä tällaiset epäkohdat voidaan poistaa.

Henkilöstörahas-to-lain 14 §:n 2 momentin mukaan henkilöstörahas-ton säännöissä voidaan määrätä, että määräaikaissa työsuhteessa olevat henkilöt eivät voi olla rahaston jäseniä. Hallituksen esityksessä todetaan, että momenttia

jouduttaneen määräaikaista työtä koskevan direktiivin takia muuttamaan. Direktiivissä kielletään soveltamasta määräaikaisiin työntekijöihin epäedullisempia työehtoja kuin vastaaviin vakituisiin työntekijöihin työ-sopimuksen tai -suhteen määräaikaisuuden perusteella. Valiokunnan mielestä lainsäädännöllä on taattava työntekijöiden syrjimättömyys. Määräaikaisten työsuhteiden lisääntyminen ja niiden ketjuuntuminen korostavat työntekijöiden yhdenvertaisen kohtelun merkitystä myös henkilöstörahas-tojärjestelmässä.

Käteisenä maksettava osuus

Hallituksen esityksessä ehdotetaan henkilöstörahas-to-lakiin lisättäväksi uusi 17 a §. Sen mukaan henkilöstörahas-ton jäsen voi nostaa osuutensa voittopalkkioerän käteisenä, mikäli yrityksen tai viraston voittopalkkiojärjestelmä sen sallii. Käteisenä maksettava voittopalkkio olisi pienempi kuin henkilöstörahas-tosta maksettava rahasto-osuus. Käteisenä nostettavan voittopalkkio-osuuden määrä olisi yhdessä sen perusteella määräytyvien sosiaalivakuutusmaksujen kanssa rahasto-osuuden suuruinen. Pykälästä tai sen perusteluista ei ilmene, mitä sosiaalivakuutusmaksuja käteisenä maksettavasta voittopalkkio-osuudesta on suoritettava. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tarkoituksena on selvittää asia ja valmistella tarvittavat säännösmuutokset kolmikantaisesti sosiaali- ja terveysministeriön johdolla siten, että vakuutusperiaatteen mukaisesti etuuden ja sosiaalivakuutusmaksujen määräytymisperuste olisi sama. Ehdotetun 17 a §:n sanamuoto mahdollistaa sen, että voittopalkkio-osuuden suuruuteen vaikuttavista sosiaalivakuutusmaksuista säädetään mainitun periaatteen mukaisesti.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella työasiainvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 17 päivänä marraskuuta 1999

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Jouko Skinnari /sd	Esa Lahtela /sd
vpj.	Kari Kantalainen /kok	Jouni Lehtimäki /kok
jäs.	Tuula Haatainen /sd	Håkan Nordman /r
	Leea Hiltunen /skl	Pirkko Peltomo /sd
	Anne Huotari /vas	Tero Rönni /sd
	Kyösti Karjula /kesk	Raija Vahasalo /kok
	Risto Kuisma /rem	Jaana Ylä-Mononen /kesk.